

Tavaszi árjegyzék

Türsch F.-től

váci-utca 19-dik szám a „nagy Kristóf” mellett Pesten.

Az árak készpénzfizetés vagy utánvétel mellett értendők.

Női-vászonmunkék rumburgi vagy hollandi vászonból.

Nappali-ingek, darabja: 4, 5, 6, 8—14 forintig.
Magas éjjeli ingek, darabja: 5.50, 7, 9, 12—18 forintig.
Nyári éjjeli ingek, „ 6, 7, 9—12 forintig.
Vánkoshejak „ 2.75, 3.75, 5, 6—10 forintig.
Paplanlepedők „ 5, 7, 9, 12—16 forintig.
Alsólepedők varrás nélkül — 1/4 széles, 3/4 rőf hosszú, — darabja 4, 5.25, 6 forint.
Ellátókötők hollandi vászonból 1, 1.50, 2, 3, 4 forint.
Rezzőkötők szalaggal díszítve 1, 1.75, 2 forint 50 kr.
Lábraválók hollandi vászonból 2.75, 3.75, 4.75, 5 forint 75 kr.
Lábraválók perkből vagy schirtingból 2.25, 3, 3.75, 4 forint 75 kr.
„ parketből 3, 3.75, 4 forint 50 kr.
Éjjeli köntösök (Corset) perkből vagy schirtingból 2.25, 3, 4, 6—10 forintig.
Éjjeli köntösök parketből vagy piquetből 3.20, 4, 5, 7—10 forintig.
Felső-köpenyek perkből 2.50, 3.75, 5, 7, 10, 15—20 forintig.
Alsókönyak 4.50, 6, 7, 9, 12, 15, 20 forint.
„ parketből vagy piquetből 4.25, 5.40, 6 forint.
Felső-köpenyek perkből 2.50, 3.75, 5, 7, 10, 15—20 forint.
Reggeli öltözékek, perka- vagy mollból 25, 30, 40, 50, 60 forint.
Kemény szoknyák, fodorral vagy a nélkül 7, 8.75, 10 forint.
Pipere-(Toilette) kendők rojtjal, piquet-ből 3.25, 4.50, 5 ft. 75 kr.
Nyári piquet-takarók 7, 9, 12 forint.
Valódi irlandi vászon zsebkendők, tucatzá 5.30, 6.50, 8.12, 15 forint.
„ nehéz batizst „ 5.30, 6.50, 8, 12, 18 „
„ könnyű „ 15, 20, 30, 36, 42 „
Szegett batizst zsebkendők, tucatzá 18, 24, 30, 36, 42 forintig.
Hímzett „ darabja 2.50, 3.75, 5, 7, 10 „
Szines nyomott „ 1.30, 2, 2 forint 50 kr.
Asztalterítők, legjobb fajta, 6, 12, 24 személyre, 6 ftől 60 forintig.
Törülközők „ 6 ftől 20 forintig tucatzá.
Pamut harisnya, tucatzá 4.75, 5.75, 7, 10, 15 forint és feljebb.
Fil d'Ecosse harisnya, tucatzá 12, 15, 18, 24, 30 forint és feljebb.
Selyem harisnya párja 4.75, 6, 8 forintig.
Áttört Fil d'Ecosse harisnya, párja 1.50, 2, 3, forint 75 kr.
Valódi rumburgi vászon, legjobb minőségű, 1 vég, 53 rőf, 30, 35, 40, 50, 60, 80—120 forintig.
Hollandi vászon 1/4 széles, 1 vég 42 rőf, 18, 22, 25, 30—40 forintig.
Hollandi vászon 1/2 széles, 1 vég 50 rőf, 40, 45, 50, 60, 70 forint.
Creasz vászon 1/4 széles, 1 vég 38 rőf, 40, 45, 50, 60, 68 forint.
Perkál, kitűnő fajta 1/4 széles, 1 vég 14 rőf, 6.75, 7.30, 8.75, 10, 12, 14 forintig.
Perkál, kitűnő fajta, 1/4 széles, 1 vég 14 rőf, 9, 10, 12.75, 14—16 forintig.
Schirting, kitűnő fajta, rőf 32, 36, 40, 48, 54, 60 kr.
Kockás kemény-szoknyaszövet, 1/4 széles, rőf 62, 68, 75 kr.
Fehér piquét, rőf 1, 1.40, 1.75, 2 forint. 418 (2—3)
(Folytatása következik.)

A jelen pesti vásár tartama alatt!

Tévedések

kikerülése tekintetéből a t. cz. vidéki közönség érdekében, s hogy hivatalnoknak bátran ellonállhassunk, kik a legnagyobb, egyedül s kizárólag a kiállításokon ezüst érmekkel kitüntetett

FOGL E. pesti és bécsi

cs. kir. udvari szállítók

vászonruha-gyáranak-árjegyzékét

utányomatni, s így a nyilvánosság elő bocsátani — nem átalják, — szerencsénnek, sőt czélszerűnek tartjuk ujjal leszállított árjegyzékünket azon megjegyzéssel közhírré tenni, — hogy csakis levélbeli megrendelések mindenemű vászonrukra, továbbá kész férfi-, női- s gyermek fehérhullaművekre főraktárainkhoz

(a vászonárak valódisága teljes jótállása)

a pénzüsszeg beküldése, vasúti vagy postai utánvétel mellett lesznek intézendők:

<p>Pestre: FOGL E. kir. udvari szállító Pesten, a váci-utca kezdetén Mocsnyai-féle házban, „Mária Valeria főher- cegnőéhez.”</p>		<p>Bécsbe: FOGL E. k. k. Hoflieferant in Wien, Kernnerstrasse Nr. 27. Ecke der Himmelphorlgasse zum „Erzherzog Karl.”</p>
--	---	---

Rumburgi és belga vászonból

Férfi-ingek, (a nyak terjelme megkivántatik), 2, 3, 4, 5, 6, 8—10 frtig a legjobbak.
Női-ingek, simák 1 frt 80 kr, 2 frt finom hurokvarrás-sal 2 frt 50 kr, valamint sveiczi formára, s legújabb szabásuak, himzéssel 3 frt, 3 frt 50 kr, 4, 5 frt; legfinomabb vászon és batiz-ingek himzéssel és csipkével (Fantasie parisienne) 6, 8—10 frtig.
Női éji-ingek, hosszú ujjal 3 frt 50 kr, himzettek 5—6 frtig.
Férfi-gatyák, 1 frt, 1 frt 50 kr, 2 frt, 2 frt 50 kr, 3 frt; lovas szabásra, francia és magyar formára.

Angol shirding-ingek fehérek és színesek, (szebbek mint a vászonból készitettek) 2 frt, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 50 krig.
Női-nadrágok, vászon, perka- vagy parketből 2, 2 frt 50 kr., 3 frtig, himzet-betéttel.
Női-pongyola vagy éji corsettek, perka- vagy legfinomabb parketből 2 frt, 2 frt 50 kr.; vászon vagy francia batizból, himzéssel 3 frt 50 kr., 5—6 frtig.
Női-alsószoknyák, perka- vagy legfinomabb szoknya parketből 4 frt, betételekkel 5—6 frt és 8 frt (legújabb divat).
Női-harisnyák vagy férfi kapczák, 1 tucatz 5, 6, 8—10 frtig a legfinomabbak.
Férfi téli mellények, vagy bélelt alsó nadrágok 2 frt, 3—4 frtig a legjobbak.
Fényüzési férfi-ingek, művészetiileg vart mellet (nyak terjelme megkivántatik), 6, 7, 8—10 frtig.
Flanell férfi-ingek minden színben, 4 frt 50 kr, 5—6 frtig (a nyak terjelme megkivántatik).
Nyakgallérok, legújabb minta, 1 tucatz ára 2, 3—4 frtig (a nyak terjelme megkivántatik).
1 tucatz rumburgi vászon zsebkendő 1 frt 50 kr, 2 frtig a kisebbek; 2 frt 50 kr, 3 frt 50 kr, 4, 5, 6, 8—10 frtig a nagyobbak és finomabbak.
1 tucatz czérna batizvászon-zsebkendő hölgyek számára 4, 7, 9—12 frtig a legfinomabbak.
1 tucatz asztal- vagy törülköző-kendő, ára most csak 6, 7, 8—10 frtig czérnadamaszából.
Egy vászon asztalkészület 6 személyre (1 abrosz s ahhoz illő 6 asztalkendővel) 5, 6, 8, 10—12 frtig a legfinomabb damaszból, 12 személyre, kétannyi.
Egy asztalkészület 12 személyre (azaz: egy nagy abrosz, ahhoz illő 12 asztalkendővel 10, 12, 16, 20—30 frtig a legfinomabb damasz.
30 rőf szines ágyneműre való 8, 9, 12—16 frtig a legjobb.
30 rőf kézfonal-vászon fehérítve, és duplaczérnából fehérítetlen 8 frt 50 kr, 9 frt 50 kr, 11, 13, 15—18 frtig a legszebb.
1 vég 1/4 széles 30 rőfös rumburgi gazdasági vászon, 14, 16, 18, 22—25 frtig.
(Damennieder) (a derék terjelme megkivántatik); párisi főraktár Magyarországnak és Ausztriára nézve 3, 4, 6, 8—10 frtig a legújabbak varrás nélkül.
38 rőfös kroasz vagy gazdasági vászon, 14, 16, 18—20 frtig a legszebb minőségű.
40—42 rőf kitűnő takácsvászon, (finom ágyruhára 12 db. női-inghez) 14, 15, 18 22—24 frtig a legjobb.
48 rőfös belga takácsvászon 22, 25, 30—35 frtig ingekre különösen ajánlható.
60—54 rőf hasonlíthatlan jó rumburgi vagy hollandi vászon 20, 25, 30, 35, 40, 50, 60 80—100 frtig. 417 (2—6)

Levélbeli megrendeléseket

<p>Ingek, melyek a testhez nem jól al- lanak, visszavé- tetnek.</p>	<p>a pénzüsszeg beküldése vasúti vagy postai utánvét s teljes jótállás mellett mindenhová elküldeni készek vagyunk. A leveleket kérjük ekkép czimezni: FOGL E., kir. udvari szállítónak Pesten, váci- utca 4. sz. alatt.</p>	<p>50 forint erejéig vásárlóknak, ráadásul egy párisi cachemir terítővel kedveskedünk.</p>
---	---	--

Ki a vivát?!

rőpirat rigmusokban.

Megjelent s kapható Heckenast Gusztáv hírlap kiadó-hivatalában Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.

Ára 8 krajczár, 100 példány 6 forint.
Utánvétel mellett is megrendelhető.

BECKER KÁROLY V. (2-6)

kész fehérhullamű és rövidáru kereskedése Pesten, fehérhullamű-utca 1. sz.

a „fehérhullamű” címzett szállodába helyeztetett át, (ezelőtt Servitátor 5. sz.)

Ajánlja magát mindennemű fehérhullamű és ágynemű készitési rendelések elfogadására. A francia mód szerint testi mérték után gyakorolván a szabást, elvállalja a hibás szabásu ingeknek megigazitását. Ajánlja nagy választásu készitett hölgyek, urak, leánykák és gyermekek számára, rumburgi, hollandi, irlandi s kreasz vászon- és szines nyári ingekben, egy színt minden nagyságu gatyákban lépésben varrás nélküli lovgáló alsó nadrágokban, és különösen czélszerű egyvarrásu férfihullaműekben. Nemkülönbön nagy mennyiségben találatnak készen a legújabb divatu női ingek, nadrágok és háló-öltönyök. Egyszersmind ajánlja varró- s kötő-czérna, kötő- és himző-gyapot, varró-selyem, len- s gyapot-szalag, pólya, selyem- s gyapot-perlit, — gyapot, czérna- s selyem-füző — varró-, himző-, kötő- s horgoló-tű — hajta és gombostű, s gyűszű szerelvénnyel, kötött s horgolt kis gyermek fejűtő s öltönyök, női és férfi harisnya és minden ebbe vágó eszközök a lehető legújanyosabb áron kaphatók.

Raktára a cs. kir. kizár. szab. FOG-PAPIRNAK Fácányi H. gyógyszerésztől Pesten rheumatikus fogfájás ellen.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott sajtó nyomdájában Pesten 1869 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Pest, márczius 28-án 1869.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg: Egy négyezer hasábozott petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítottatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetőmennyeket előtag Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Hansenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

Adalékok a Martinovics-pörhöz.

Olvasóink előtt nem lehet meglepő, hogy történelmünk e szomoruan érdekes episódjához, első közleményeink után, újabb és újabb töredékes adatokat nyujtunk. Oly kevésé volt eddig, sajátosság körülmények s főleg a nyomott sajtó-viszonyok miatt, tisztába hozva az egész ügy, s a reá vonatkozó adatok annyifélé szétszórvá lappanganak, hogy épen nem csoda, ha a felköltött érdeklődés egyenként s ugy szólvá adagonként hozza napvilágra az eddig rejtve volt emlékeket. Mi pedig azt hisszük, ily ügyekben a legcsekélyebnek látszó adat is kiváló érdekekkel birhat s becses adalék lehet egykor a történelemhez.

A királyi tábla, 1795. május 7-ikén kelt ítéletében, tekintetbe véve különösen a vádlott fiatalságát, csak három évi börtönre ítélte. De a hétszemélyes tábla, hogy a királyi kegyelemnek tért nyisson, többek — s azok közt Smetanovicsnak is — börtön-ítéletét halálra sulyosbitotta. A királyi kegyelem csakugyan visszaállította a börtön-büntetést.

Smetanovicsnak egy francia nyelvűt adtak; s ő abból, mennyire csak lehetséges, megtanult francziául. Börtön-szobájában maga volt csak, de a szomszéd szobába elzárt társával, Baranyaival, a falak kopogtatása által érintkezett. Ez is enyhület volt. Kiszabadulván, Illésházy trencsényi főispán a jeles képzettségű ifjat megyei jegyzőül alkalmazta; de politikai tekintetek miatt, tehetőségéhez mért előmenetele nem lehetett. Egészsége, részint a börtöni elzárttság miatt, nagyon meg volt rendítve. 1815-ben halt meg, családát hagyva maga után.

Ezutal a szerencsétlen foglyok egyikének testi, másikának szellemi arczképe vonásait van alkalmunk bemutatni olvasóinknak együtt, s azonkívül néhány érdekes apróságot Kazinczy jegyzeteiből.

I. Smetanovics Károly,

fatal, jogvégzett, kiról Kazinczy azt írja: „lelke láng, könnyebben fellobbanni senkit sem láttam.” Vele a titkos társaság létezését s a kátét Hirgeist közölte; ő — ítélete szavai szerint — két napig magánál tartotta, állítólag másokkal is közölte, reá tett jegyzeteivel együtt. Midőn gyanúba esett, Borsiczky, ki mellett talán patvarián volt, figyelmeztette őt, hogy ha bűnösnek érzi magát, meneküljön, sőt ajánlotta, hogy elrejtí őt s biztos helyre szállíttatja. De a szerencsétlen, ártatlannak vallá magát s az ajánlatot nem fogadta el. Nehány nap mulva Driethomáról Trencsénbe, az ott tartandó közgyűlésre mentőkben Smetanovics elfogott s a törvényesség elébe állíttatott.

SZMETANOVICS KÁROLY.

II. Szentjóni Szabó László.

Valóban adományozott dalköltő, de fiatal korában áldozata lett a szerencsétlen Martinovics-ügynek, bár ifju életének nem pallos vete is véget, hanem a börtön sorvasztó levegője, hol — ítélete kihirdetése után alig fél-évvel, 28-dik éves korában hala el.

Szentjóni Szabó László 1767-ben született, Ottományon Biharmegyében, református családból. Tanulmányait a helybeli népiskolában kezdte s Debreczenben folytatta. Szelid szelleme s tudományos hajlamai mintegy természetesen jelölték ki számára a lelkes pályát, melyen bizonyosan disze leendett egyházának, s talán szerencsésebb sors részese is, ha egy körülmény, mely akkor szerencsének látszott, el nem téríté őt választott pályájáról.

József császár a népnevelés ügyének új lendületet adandó, azt az egyházak és papság sorvasztó kezéből kivenni s az állam gondjai

alá helyezni előzta. Nemzeti iskolákat állított, tankerületi felügyelőségeket szervezett (ezek egyikére alkalmazta Kazinczy Ferenczet is.) stb. Szentjóbót, a tehetségei által már ekkor kitűnő ifjút, előbb (1786-ban) Nagy-Váradra nevezte ki nemzeti iskolai tanítónak, azután (1790-ben) át tette Nagy-Bányára a kir. gymnasiumhoz, mint a retorikai osztály tanárát.

Az ifju előtt szép pálya látszott nylni. De utóbbi helyen első évét sem töltötte be, midőn József császár meghalván, reformjai épülete egyszerre összeomlott. A katolikus iskoláktól a protestáns tanárok és tanítók elmozdították s a református Szentjóbó Szabó is hivatal és kenyér nélkül maradt.

Nem akarván visszatérni a félbehagyott theológiához, a jogi pályára határozta el magát, s 1794-ben Bihar megye tiszteletbeli jegyzőjévé és gr. Teleki Sámuel mellett titkárrá lön. De alig mutatta meg neki magát a szerencse mosolya, mindjárt haragfelhőbe vonult, mint első ízben is; s most ezuttal örökre. A Martinovics-összeesküvés veszélybe döntötte őt is. Hajnóczy és Szentmarjai által a titkos társaság létezéséről s a kátéról értesülvén, eleinte hozzájuk is állott. Később, látva a veszélyes célzatot s következményeit, kilépett ugyan a szövetségből, de sokkal becstelenebb ember volt, mintsem hogy társait földadta volna. S e mulasztás szintoly bűnül számítottatott be neki, mint a részvétel. 1795. május 5-én a királyi s másnap a hét-személyes tábla által ő is halálra ítéltetett. Azok közt levén, kiknek kegyelem útján börtönre szelidítették halálós ítéletök, ő is Kufstein várába vitetett; de a kimért büntetést nem állhatta ki. Gyöngye testalkatát betegség rongálta már akkor; s a börtön segített bevégezni a kór dülását. Még azon évi október 10-én megszűnt élni.

Mint író 1787-ben lépett föl először a Magyar Műzsában; a következő évben a kasai magyar társasághoz állott s annak közlönyét a „M. Múzeum“-ot számos becses dolgozattal (versben és prózában) gyarapította. Nehány verse az Orfeusban is jelent meg. S neve, kivált mint dalköltő, ismeretes és kedvelt lön az egész hazában. Dalai egyik legkedvesebkét, mert azóta jóformán el van feledve már, ide ígattjuk.

A sírhalmom.

Piros rózsaboltokat!
Légyem sírom alattatok,
Ha elérnem halálom.
Hullott rózsák levelével
Nyugtassa porom békével
Ama jöltővé álom.
Úgy is ha volt vig életem
Rózsák! néktek köszönhetem
S homályos árnyéktoknak!
Most is eltem vége felé
Ha mindenbe ünök belé,
Örvendek látástoknak.

Rózsák! melyeket szeretek,
Nyugodjon porom közöttetek
Ha eltakarítottam.
Árnyéktok nyugodalmaiba
Alljon sírhalmom magába:
E végső akaratom.

Költeményei 1791-ben jelentek meg először összegyűjtve, Pesten; másodsor Debreczenben (1820.) és Pesten (1840.) Legújában, Toldy, a Magyar Klasszikusok közt adta, nevezetesen a legújabb kiadását; dalaihoz s „A pántlika“ című pásztori játékaéhoz (melyek az előbbi kiadásokat tették) csatolván „Mátyás király“ című drámai kísérletét és prózai műveit is, melyek közt legérdekesebb Mária magyar királynő életrajzának töredéke, mely a M. Múzeum második kötetében látott napvilágot, de e folyóirat megszűntével bevégzetlenül maradt.

Kazinczy Ferencz irományai közt, a nagy nyelvreformátor saját kezével másolva, ily című irat találtatott: *Szentjóbó Szabó László maradványai*. Fölötte érdekes töredékek; a fiatal költő izlésének s könnyű kezének tanúságai. — Még eddig sehol sem jelentek meg; lapunknak jutott a szerencse, először hozni ki őket a könyvtári porból a napvilágra.

„Szentjóbó Szabó László maradványai.“

(† Kufsteinban sub No. 9. 1795. 10. October.)

Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est. *Seneca*.

A ki maga sem tudhatja,
Mi légyen az akarata,
Ki csak keresi, hol legyen
Helyet egy valamely helyen,
A földön senki sem mutat
Annak egy bizonyos utat.

Quidquid vult, habere nemo potest; hoc potest, nolle quod non habet. *Seneca*.

Senki mind el nem érheti
A mire magát rá szánja;
De az egyet megteheti,
Hogy a mi nincs, ne kívánja.

Nunquam est parvum, quod satis est, nunquam est multum, quod satis non est. *Seneca*.

Nem kevés az, a mi elég;
A mi nem elég nem sok;
Egyik ég, a másik elég,
Azt mondják az okosok.

Si convalueris, non moriemur, sed valetudinem effugies. *Seneca*.

Beteg is vagy, félsz is, nagy baj egymás mellett.
Egy is sok; a másik sokkal több mint kellett.
S mit félsz? — Jaj meghalok! — Esetlen, a halál
Épen vagy betegem mindenkor rád talál.
Ha meggyógyulsz, nem a halált kerülöd-el,
Hanem hogy kiskorog nem betegeskedel.

A vig öreg.

Seneca után.

Ezt a házat én kezdettem
Mint ifjú építeni,
S im le roskadt ma felettem,
Nem lehet segíteni.

Hát én illy megöszült fővel
Magamra mit várhatok?
Ha még ti is az idővel,
Óh kövek, megromlatok!

E nagy fának, mely hűvössel
Tartá udvarom felét,
Én láttam — ő melly örömmel —
A legelső levelét.

S veszni tér ez is magában;
Már az ága fekte.
Öntözzük, de mind hijában,
Nem lesz többé csemete.

Ime minden kezd avulni,
S romlik ősz fejem körül:
Lelkem még sem tud búslúni;
Sőt vénségének örül.

Mint az ize jobb s édesebb
A talált szőlőszemnek:
Igy az estvéje kiesebb
Hanyatló életemnek.

Közli: B. L.

III.

Kazinczy Ferencz levele 1803-ból.

A Martinovics pörben elítélteket és kivégezteteket még oly kevésbé ismerjük, jellemzők, multjok még annyira homályban van előtűnk, hogy minden kis adatocskát örömmel kell fogadnunk, a mi bár csekély részben is teljesebbé teszi róluk való ismereteinket.

Érdekes lesz azért Kazinczy Ferencz egy maig kéziratban volt levelének eredeti foglal-

matát közölnünk. Mint tudva van: Kazinczy tömördek levelezésének legnagyobb részét az első fogalmazványban magánál tartotta s közleményünk egy ilyennek hű másolata.

E levél legfőbb érdeke abban áll, hogy Kazinczyt egészen új oldalról mutatja be. A búskomor, vallásos, csaknem rajongó szellem, mely e levélben előmlik, Kazinczy többi leveleinek életvidor, kedélyes hangjától föltöbbé elüt. Itéleteire, miket a Martinovics-pör részeseiről inkább csak oda vet mint indokot, nem tudjuk, mennyi súlyt kelljen fektetnünk. Azok, némi részben s főkép Martinovicsot illetőleg alig egyeztetethetők össze egyéb fennmaradt adatokkal s jellemzésekkel. De érjenek a mennyit érhetnek; mi Kazinczy levelét úgy adjuk, a mint vettük.

Ime a levél:

„Nógrád Vármegyei Subst. Vice-Iszán Bizáki Puky Ferencz Urhoz. Dolyánba.

Érsemlyén, 3-d. Mart. 1803.

Az Urnak kedves Uram Bányának pastoralis, sőt Apostoli levelét csudáló tisztelettel vettem*. Régóta van már kezem közt, de még el nem tölttem vele. Sok óráimat foglalja el az azon való elmélkedés, és gyönyörködve töltöm ezeket az óráimat. — A helyet, hogy azoknak titkaira válaszoljak, hadd engedjek megleg ömledézet szívemnek. Egy hamar elvesztett áldott lelkű Atya engemet nagy religiozitással nevelt. Kevés esztendővel azután a Világ Bölcséivel jutottam ismeretségre. Illyen vala Szulyovszky László és a társai Zemlányban. Némik Isten — Örökkévalóság — Morálitás — s azok a szent könyvek, melyek hozzánk a Régiségből jöttek által, csak nevetkezésre való textusok voltak Asszonyokjajik asztalainál. Eliszonyodván örökseinknek botránközül voltoktól, eliszonyodtam dogmájkijától is. — Ekkor jutottam az én mindekkoráig híven-szeretett Gróf Török Lajosom** ismeretségre. Január 16-d. 1784. nyomta rám atyai csókját***). Bizonyágim a jó ügy tuteláris Istenségek, hogy nékem a Török júrculusai kedvesebbek voltak még az ifju kor esztendeiben is, mint a legpillögőbb Bálpalota; s az ő szeretete kedvesebb, mint az asszonyi állat szeretete. Azonban magának is Gróf Töröknek, Óváry Lászlónak is — de leginkább Professor Szentgyörgyi Istvánnak Sáros-Patakon, tanácsaik szerint, nem tartottam ragadománynak, megkérdeni az eszt — (ezt az Isten által mellénk rendelt hűségese vezetőt, melyet csak a R. C. . . . tart gyanus vezetőnek) — ha, a mit eddig bátor vizsgálat nélkül és jó részben csak a mások eránt való bizakodás szerint vettem igaznak, igaz-e valójában? Dictamini conscientiae, etiamsi erronea sit, obsequendum est. (A lelkiismeret szavainak, bárha téveteg is engedelmessékedni kell.) Ezt tanította Sz. Györgyi, és azt, hogy a mi subjective nem igaz, éppen nem igaz nekem, ha objective igaz is. — Az elme, ha egyszer megindul, meggy és meggy nem áll, a hol kell. Így az az ág, melyet a Kertész erőszakosan igyekszik másfelé vonni, mint a merre a természeti erő hajtja, ha elszakasztja a tartoztató köteleket, oscillál, oscillál, és mégis oscillál, s végtére megállapodik. Ez vala az én esetem is. — Isten nem tagadtam soha, ha a teremtést és teremtetést meg nem foghattam is; és valamint lelke az ő lételet soha meg nem tagadta, úgy nem tagadta meg soha az ő szeretetét szívem, és az ő tőle való függős szent és kedves terhét. De a lelket nem hittem többé halhatatlannak. A természet, mondám magamban, soha nem áll-el a maga Oeconomiajától. Lenni — virítani — hervadni — elhalni! imhol az a törvény, a melyet magának minden teremtményeire nézve kiszabott. Lettem — virított — hervadni fogok — s eljő az idő, hogy megszűnök lenni! — Mi a lélek? azt senki nem tudta még; hogy az activus erő, jele, hogy nem test — ha nem test, oszlohatatlan stb. stb. Igen! mondtam, de ha holtom után csak a szerint lesznek, a mely szerint születésem előtt voltam, ugy az anyni, mintha nem lennék; mert oda leszek identitásom, nem lévén remniscentiam. — Ekkor ragada-meg az isteni gondviselés a hőhérszínig vitt. — J'admire comme on est religieus quand on a peur! (Csudálkozom

*) Az eredeti fogalmazatban itt ez van zárjel közt: „Lásd (t. i. Puky levelét) az in folio gyűjteményben.“ B. L.

**) Ennek vette el 1894. novemb. 11-én Zsófia leányát.

B. L.

***) És így Törökkel nem 1778-ban ismerkedett meg, miként Toldy írja Magyar költ. Kézikönyve. Pest, 1857. II. 11. 12. ll.

Franciscanusok volt Klastromjokba valánk rekesztve, a kemonczefutó fát hányták bé. Örvendettem látásán. Még most is látom feketé bajuszt.“ Közli: Bodó Lajos.

IV.

Apróságok Kazinczy Ferencz jegyzetéből.

Kazinczy élete oly szép, működése oly dicső, irományai oly érdekesek, hogy élete szépségét, munka- és hatásköre dicsőségét és hagyományai érdekét csak emeljük, midőn egyetmást közrebocsátunk eredeti jegyzeteiből.

Jelen közlemény aprólékos adatokat foglal magában, de ezek is szükségesek az ő mindenoldalú megismeréséhez. Épen Kazinczy irta volt azt, hogy:

„ . . . . . a ki várakozt épít,
A legapróbb szegnek tudja mi haszna vagyon.“

s így ezek közlését sem kell igazoló bevezetéssel ellátnunk. Megmutatják ezek magok az ő mindenre kiterjedő figyelmét s ez elég ajánlat számunkra.

Jegyzetei közt egyhelyett fogságára vonatkozólag ez összeállítás találtam:

„Út Budáig 1794. 14—19 X-br. (decembris) . . . nap 5.
Budán a Klastromban No. I. nap 173)
— a Kaszármban Nr. III. — 108) . . . . . 281.
Út Brünig 27 7-br. — 7 Octobr. 1795 . . . . . 10.
Spielberg No. XIV. a 7-a Oct. — 21 X-br. nap 75)
— No. I. ad 21. Jan. 1796 . . . . . 31)
Brünig No. I. ad 30. Jun. 1798 nap 891)
— No. VI. ad 7. Mart. 1799 — 250) . . . . . 1847.
— No. IX. ad 21. Jun. 1799 — 106)
Út Kufstein ad 6. Jul. 1799 . . . . . 16.
Kufstein a 6. Jul. 1799. ad 30. Jun. 1800 . . . . . 358.
Út Munkácsig ad 25. Aug. . . . . 57.
Munkácson No. IV. ad 28. Jun. 1801 . . . . . 300.
mindössze 2387 nap.“

„Nem láttam az Anyamat
a 15. X-br. 1794. Újhelyben, Bogdányig 1800. 14. Aug. 1843. nap.“

Volt kezemben egy elsárgult papirszerlethez, melyen „Brünig, 1799“ felirat s Klopstocknak egy Kazinczy által német szövegében is leirt mondata van, im ezen fordítással együtt:

„Jobbjában az Öröm pohara, baljában hegyes tőr a Magánosságának: Pohárát a boldognak nyújtja, a Szenvedőnek öléklő tört nyujt.“

Egy másik lapocskára 1803-ban e jegyzetek irta:

„Hirgeist Ferencz 19. septben 1802szabadult-meg Munkácson.

Úta Pál 27. Febr. 1803. szabadult-meg ugyan-ott. Meghallottam azt 5. Mart. Váradon, meglátam Debreczenben 20. Mart.

Szlávy János 15. Január, 1803. szabadult-meg ugyan-ott.“

Szintén 1803-ban irta fel jegyzőkönyvébe „Krainik Csercsi és Maris 1801-ben kísétl-tak egy dombra. 14 esztendő gyermekek lehetek. Egyik propónája a másíknak, hogy írjanak verset. A textus az én kiszabadulásom volt. Maris ezt csinálta énekelve:

Leszállott a Páva
A Munkácsi várra
Kazinczy Ferencznek
Szabadulására.

Hat nap van egy Hétben,
Hetedik Vasárnap
Bárcsak, édes Bácsi,
Egyszer láthatnánk.“

Közli: B. L.

*) E lapon még van egy jegyzete, de ezt nem tudom magamnak megmagyarázni. Különben a következő: „15. 7-br. 1801. 20. Jan. 1794. óta van nap: 2794. 24. maj. 1794. óta 2670.“ B. L.

Husvétii locsolás.

Vagy négy év előtt, nem emlékszem már rá bizonyosan, én voltam-e a genialis fiatal festő Munkácsy vendége, vagy ő volt-e az enyém, elég az hozzá, hogy egy szobában aludtunk.

Künn, bár a tavasz felé hajlott az idő, csikorgó hideg szél zörgette az ablakot, benn a szobában barátságosan pattogott a kályha tüze, melynek melegénél a két nagyratörő (ennyit tán magamról is elmondhatok akkoriból, dicsekvés nélkül) ifju ábrándozott.

Munkácsy barátom megszomjazott a dicsőség emlegetésében, előkapta a vízes kancsót s nagyot húzott belőle. Hónapszobában laktunk, s így nincs rajta mit csodálni, hogy a vizes korsó füle ivás közben Munkácsy barátom markában maradt, s kiömlő tartalma akarata ellenére megfürösztötte piktor barátomat.

Husvét napján nem locsolhattak volna meg irgalmatlanabban — jegyeztem meg nevéte. Munkácsy megtörülközött, szó nélkül kiterítette üres albumját s félóra múlva sikerült körvonalalban előttem állt az a kép, melyet „Husvétii locsolás“ címmel e lap mai száma hoz, s melynek olajban festett eredetije a legnagyobb mértékben igazolta a Munkácsy Mihály genrefestői jövőjéhez kötött szép reményeket.

Hosszasabb magyarázatot adni e képhez, melynek minden egyes alakja, a vízúzó emberből a vonító kis kutyáig, a legelőnkben beszél, teljesen fölösleges volna, annyival inkább, mert épen husvét napjára jelenvén meg e kép, az ekkor szokásos praxis bőségesen pótolja a képmagyarázatot.

A festő, úgy látszik, előnyt ad a menyecskeknek a hajadonok fölött — legalább a képen. Az a szubance nem nagy gyöngédséggel czipeli a fiatal menyecsket a kúthoz, míg az anyja veszedelmén megrémült kis gyerek torkának és tüdejének teljes erejével protestál az illetéktelen beavatkozás és erőszak ellen; nincs az a piros tojás, mely lecsitíthatná. A megfutadott leányoknak sem sikerül a menekvés, tán akarja is „egy kissé“, hogy megkapja a husvétii vizet, ha nem is épen a hajbogánál fogva, mint festőnk falusi természetességgel esetelőd. Jelentékeny szerep jutott a házi ebnek is, mely egy képzelt vonítással járul az ensemblehoz.

„So ki, so be; így is vagy is az enyém vagy.“ E néhány szóba foglalható röviden a háttéri alakok magyarázata — mig a lefordított csöbör fenekére cynikus nyugalommal rakesztatja ki tarsolyából a fucska nyert és kapott piros tojásait. Ő még jobban érdekli a megehető piros tojás, mint a moztelen nyakra öntött hideg víz. Tíz esztendő múlva valószínűleg ő is másképp gondolkodik.

Hollós László.

A csolnak-orru.

Kevéselőt a londoni állattani társulat egy sajtósággal madár birtokába jutott. E madarat csőrének feltűnő, bizarr alkata miatt „csolnak-orru“-nak nevezték el (Cancroma cochlearia) s egy utazó hozta magával Dél-Amerikából. Egyetlen képviselője az a madarak egy egészen különös fajának. Nem csoda tehát, hogy oly nagy mértékben magára tudta vonni a regents-parki állattart látogatóinak figyelmét. A mint képiünk mutatja, úgy látszik, hogy egy cethalfejké golyához vagy mindenesetre — legalább távolról — egy maraburhoz hasonlít, de háta és szárnyai sötétbarna színűek és fejét fekete tollbú díszíti. Tollzata tekintetben a géme emlékeztet; nyaka meglehetősen rövid s igen széles tollburokkal van fedve és így egy kissé vastagnak látszik. E madár Braziliában, Guyanában és Columbiában mindennél el van terjedve s a braziliakak *culherene*-nek s Guyana lakói *vakeineh*-nek nevezik. Legfeltűnőbb nála mindenesetre lefelé fordított kanálhoz hasonló csőre, mely fejénél hosszabb, igen széles, laposan boltozott és horgas hegyben végződik. S mintgys e csőr majdnem ugy néz ki, mint két, egymásra leforditva helyezett csolnak, könnyen kimagyarázhatjuk magunknak, hogy miért tisztelt meg ezt a csodamadarat a sajtósággal „csolnak-orru“ elnevezéssel.

Hazájában e madár többnyire magánosan él erdei folyamok partjain a sás és nád között, legörömeztöb illegész napon az a víz fölé hajló fűágakon, látszólag szomorúan és mélázva, de szemel folytonosan a gondatlanul ide s tova uszáló hálakat fürkészik s villámgyorsan csap rájuk, míhelyt észrevette őket. Csak éjjelenként hallható dobos-

géméhez hasonló borzadalmos kiáltása. Félni nem igen szokott s ellenét haragosan felborzolt, ég felé meredező tollakkal fogadja, mint a kakaspújka, s olyankor csőrével hangos keropelést csap. A csolnakorru meglehetősen nagy madár — hossza 22 hüvelyknyi.

Minden oda mutat, hogy ez is valamely kihalt, vagy legalább is kihalt félben levő fajhoz tartozik, melyet földünknek a mostanit megelőzőt korszaka feledett itt, hogy legyen a min az utóvilág jól kibámulja magát. S. L.

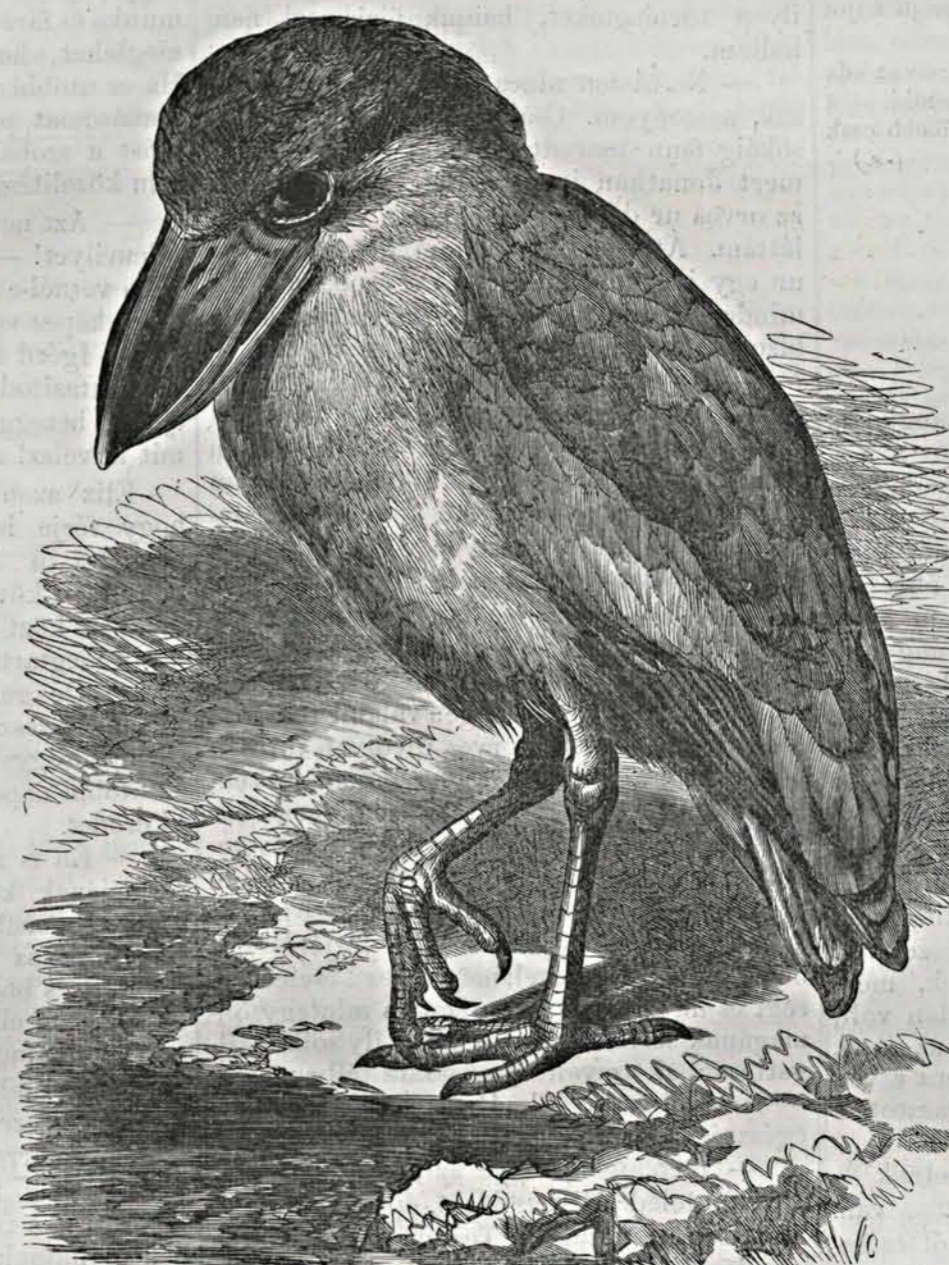
A Radecky-fregatt szétrobbanása.

E nagy mérvű szerencsétlenségről, mely február 28-án érte az osztrák tengeri haderőt, lapjaink is részletesen szólottak. Most sikerült képet közlünk egy szemtanu vázlatá után; egyszersmind föllevenitjük a megrázó szerencsétlenség emlékét.

A Radecky-fregatt javítás alatt volt, febr. 1-jére készült el és 20-kán gyakorlati körutat tettek vele a lissai vizeken.

Szemtanuk beszélik, hogy 20-dikán 10 és fél óraker Lissából már teljesen látszott a felvont vitorlákkal arra felé siető hajó. Egyszerre csak roppanás hallatszott, a hajó környezetét magas füstoszlop borította el, s mire az oszlan kezdett, ott állott, látszólag épen, csakhogy vitorlák nélkül, a Radecky. Egy pillantásra azonban észrevehető volt, hogy süllyed, és 5—6 perc alatt eltűnt a tenger színéről a mélybe.

Lissából azonnal mentő hajók

„Csolnak-orru.“ (Délamerikai madár.)

indultak és 3 órai gyors út után megérkeztek a szerencsétlenség színhelyére, mintegy 10 tengeri mértföldnyire.

Két mérföldnyi kerületben usztak a megcsönkített hajó egyes darabjai és szétterített, elszaggatott emberi testdarabok, néhol megcsönkített hullák; közbe-közben egy-egy élő lény is, uszó fadarabra kapaszkodva, kétségbeesett küzködéssel igyekezve fenn tartani magát, míg megjön a segítség.

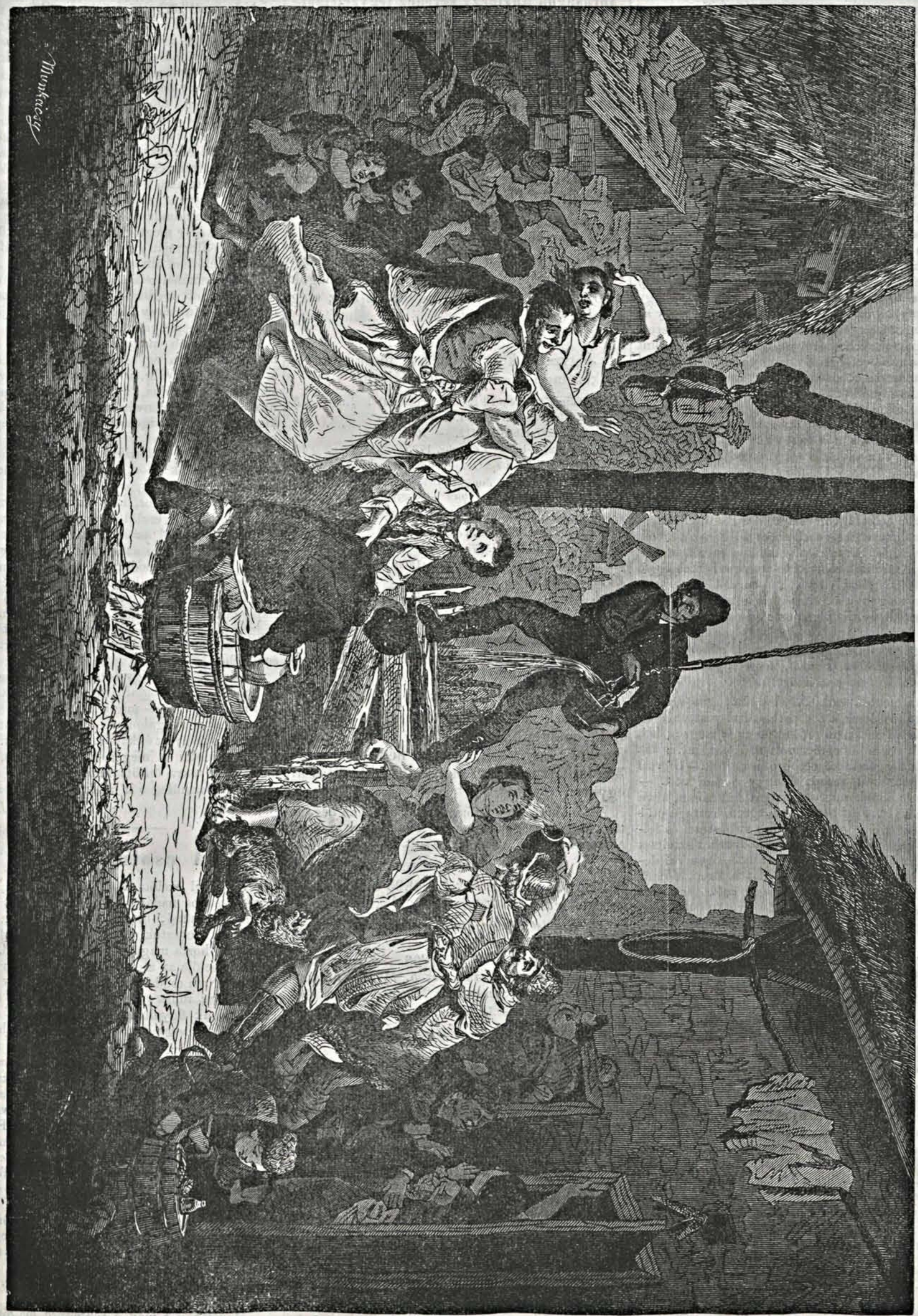
Mily iszonyatos három óra az életben maradtaknak!

23 élő embert lehetett megmenteni, 13 azok közül is nehéz sebesült; a többi is annyira ki volt merülve, hogy rögtönű ápolás alá kellett venni. 342 azok száma, a kik ott lelték sírjokat. Legnagyobb részint bátor harcosok voltak, a kik diadalmas csatákat láttak már, — kisebb részben reményteljes újonczok.

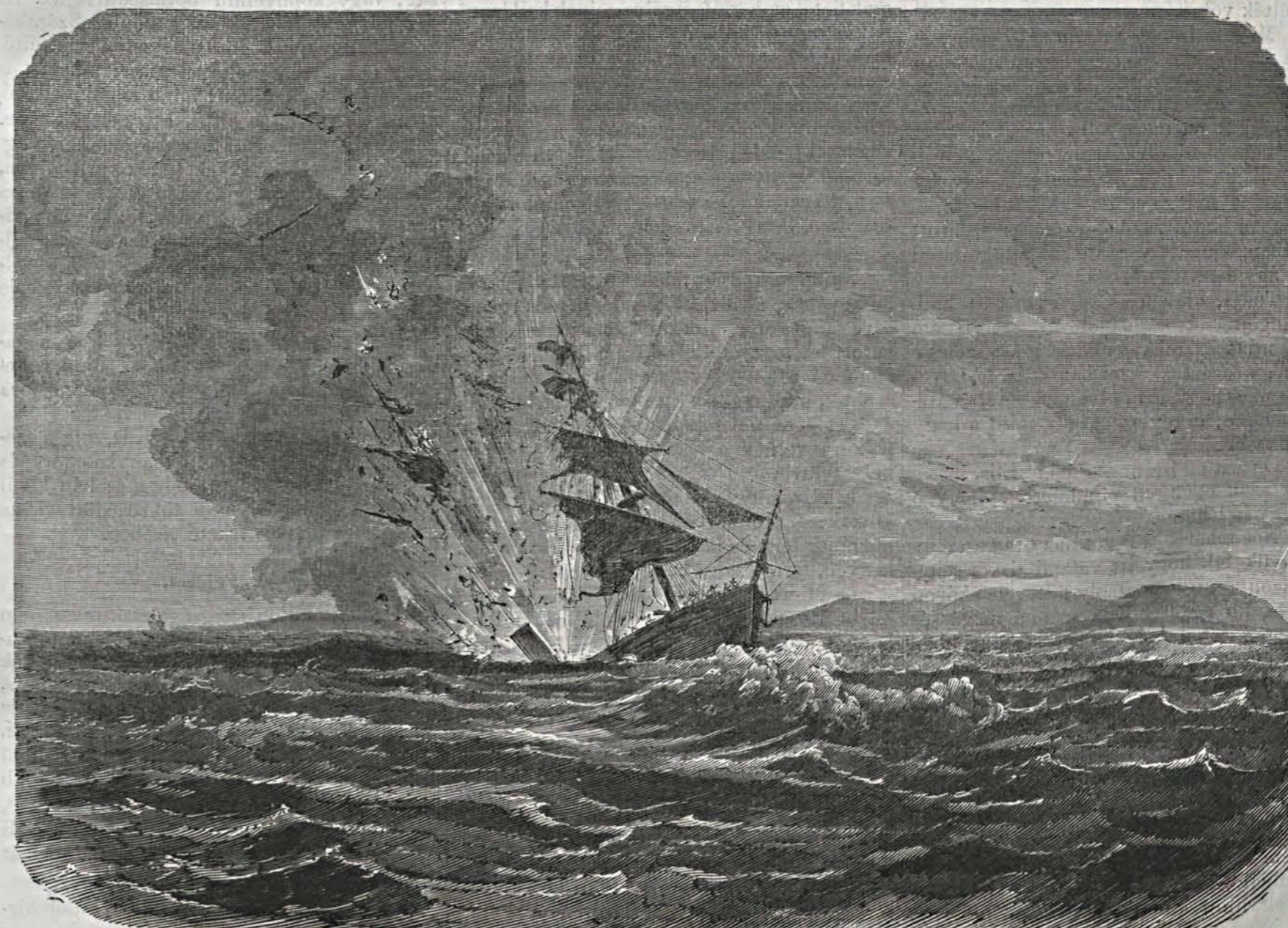
A Radecky 1855-ben épült; katonatisztek adakozása szolgálta hozzá az első alapot 1848-ban, a melyet aztán a kormány 1853-ban kiegészített és angol gyárban megkésztette a derék hajót.

Ott volt e hajó a dánok ellen intézett hadjáratban 1864-ben, ott Lissánál 1866-ban.

Nagy csapás az osztrák tengerészetre maga a hajó is, még nagyobb a kitanult derék személyzet. És ez 1852. óta már a harmadik nagy szerencsétlenség, mely a birodalom tengeri erejét érte. 1852-ben a „Marianna“ gőzös süllyedt el nyomtalanul, Venczezből kijövet; 1859-ben a „Triton“ repült lége a raguzai öbölben.

Husvél Jocsolás. — (Munkácsy Mihály festménye után.)

A Radecky-fregatt szétrobbanása

A kormány „Radecky” helyett, mely 300 löerejű gőzgéppel volt szerelve, 500 löerejű hajót rendelt meg ugyanarra a névre.

Költés és áldozat a kárt kipótolja; de az oda veszett derék személyzetet övéiknek senki, — a birodalom tengeri haderejének is legfőbb csak az idő.

A Pap tava.

(Angol beszéde.)

Harmadik fejezet.

(Folytatás.)

Midőn Eliz énekének utolsó hangjai is elhaltak, férje hirtelen felugrott:

— Nagyon fáradt vagyok — mondá — s fejem fáj. Lefekszem.

Neje elkísérte, de csakhamar, még éjjel előtt Izott ajtajánál termett, s ijedten ébreszté fel azt álmaiból. Fülöp rövid álmot után ismét felébredt; a fejfájás sokkal nagyobb mérvben vett rajta erőt, mint előbb s oly láz fogta el, hogy Eliz egészen elrémült. Mindamellettel teljes öntudatlan volt, és mit sem akart hallani arról, hogy Scott orvosért küldjenek: Eliz pedig nem bízott eléggé Scott ügyességében, s nem akarta elhamarkodni a dolgot, annál inkább, mert Izott azt állította, hogy Fülöp baja nem egyéb kimerültségnél, melynek legjobb gyógyszere egy eszébe théa. Az erősítő ital jót is tett Fülöpnek, mert újra elaludt. De álma oly nyugtalan volt, hogy neje nem merde háborgatni az által, hogy ő is leküzdne, hanem elment a vén Izotthoz, ki az öltöző-szobában virrasztott a lobogó tűz mellett.

— Nagyon izgatott álmai lehetnek — mondá halk hangon — egészen lázban van. Csakugyan nem kell nagyobb bajtörtartanunk?

— Ments isten — felelé Izott megnyugtatólag. — Nagyon ki van merülve; egyéb baja nincs. Hiszen már régóta olyan, mintha kicsérélték volna.

— Magam is úgy vettem észre néha, — mondá Eliz sokkal nagyobb aggodalomban, sem hogy férjének e régi, kipróbált hűségű cselédjével egész ószintén, minden tartózkodás nélkül ne mert volna beszélni; — az utóbbi napokban olyan volt, mintha nem is az ő szelleme laknék már benne. — S ezt mondván, a nyitott ajtón keresztül a hálószobába pillantott, hol férje lázas izgatott állapotban, kuszált vonásokkal nyugtalanul hevert ágyában.

— Tudja, édesem — sugá Izott titokteljes hangjával — ő jobban szereti ám magát, mint bármi vagy bárki más széles e világon; s azért akármilyen bántja is, bizonyos lehet benne, hogy nem olyan az, miért féltékeny lehetne; az oly szent igaz, mint a hogy engem itt lát.

— Oh azt elhiszem, — felelé Eliz, mosolyogva azon együgyű gondolaton, hogy ő féltékeny is lehetne.

— Nos tehát — folytató az öreg asszony — tegyük fel, hogy itt valami titkot rejteget: bizonyosan nem amolyan fajta; de akármilyen volna is, ha egyszer neki szánna magát és elmondaná, isten bizony sokkal könnyebben érezné magát, mikor már tul esett rajta.

Denbighné e szavak meglepték, s nem tudott mit felelni. Izott azonban félbeszakítás nélkül folytató:

— Én boldogság vén asszony vagyok, de annyi bizonyos, hogy az orvos ur tetőtől talpig megváltozott, mióta az az idegen ur volt nála a házasságuk előtti éjjel. Hogyan? hát soha sem szolt róla? — tevé hozzá rögtön a vén szolgáló, látva úrnőjének kérdő, meglepetést eláruló tekintetét.

— Nem emlékszem, hogy említette volna — mondá — s nem is akárom, hogy foly-

tasd, mert nincs kedvem meghallgatni az ilyen történeteket, ha csak férjemtől nem hallom.

— No hiszen nincs is már a mit folytatassak, asszonyom. Csak mikor azon a napon sokáig fenn maradtam odaát a lakásunkon, mert Jonathan ingét kellett vasalnom, hát az orvos ur dolgozó szobájában világosságot láttam. Átpillantok s látom, hogy az orvos ur egy ideggel beszélget a szobában. Ez minden a mit tudok, drága urnöm; isten bizonny minden.

— No ez ugyan nem sok. De hát miért volt ezt szükséges elbeszélni?

— Hjah! tudja, nálunk Sedbrookban ritka madár az idegen, és különösen az olyan idegen, mint az volt: vad, torzonborz szakállu, tudja az isten milyen végtelen hosszú haggal, és olyan arczszínnel, mint az a sötétbarna asztalkendő. Nem mintha nagyon megnéztem volna, mert én az orvos urat néztem, és olyan igaz, mint a hogy élek, kedves asszonyom, hogy az az idegen valami rossz hirt hozott neki, mert az orvos ur olyan furcsán nézett reá, hogy még soha életemben sem láttam nézni azelőtt; holott azóta igen sokszor láttam arczán ugyanazt a különös tekintetet.

Denbighné kényelmetlenül kezdte magát érezni. Érezte, hogy nem illik férjéről így beszélgetni cselédjével, még ha ez a cseléd oly régi és hű is, mint a vén Izott, s mintegy önmagának szemére vetvén, hogy ily soká hallgatta annak szavait, így szakítá félbe:

— Jól van, jól, Izott; ha férjem újra egészséges lesz: meg fogom öt kérdezni.

— Igen, igen, tegye azt, — szolt tüzzel a vén cseléd. Hiszen lássa, éppen csak ezért beszéltem el mindezt. Teszem fel, az orvos ur adósságba verte magát, mikor a házat újra butoroztatta, vagy pedig valami más zavarba bonyolódott, mielőtt még magának udvarolt volna. Én istenem! a fiatal ember mindig csak fiatal ember. Pedig ilyesminek kell lenni, mikor ugy titkolja. Azt meg senki sem fogja kivenni a fejéből, hogy az a furcsa, ránczott szemöldökű idegen vagy pénzért kért tőle, vagy pedig a küszöbön álló házasságról akarta lebeszélni. Próbálja meg, édes asszonyom, vegye ki belőle a titkot, mert, isten bizonny, furcsán és nyugtalanul érezheti magát egy férfi, ha valamit az édes egyetlen előtt kell titkolnia. Pszt! felébredt!

Fülöp csakugyan felébredt, ijedten ugorva fel ágyában, s Eliz, ki csendesen oda ment: úgy találta őt, a mint dult vonásokkal, szakgatott lélekzetvételű sebesen monda és újra elmondá a következő szavakat: „Ne féljete azoktól, kik megölik a testet, — kik megölik a testet — de féljete attól — a ki pokolra — pokolra vetheti a testet a lélekkel — lélekkel együtt!”

Elizt rémület és aggodás fogá el; de a következő pillanatban Fülöp elcsendesülve magához tért, és lankadtan a vánkora ereszkedvén, természetesen hangján kérdé:

— Miért vagy még most is ébren, Eliz? — Roszul voltál, — felelé az, szilárd hangot erőltetve, de noha az éji lámpa igen szomorúan pislogott, Fülöp észrevette nejkének halvány arczát s azon izgatott, aggodalmas hangon kérdé, melyet Eliz oly jól ismert:

— Mit mondtam én, hogy ily ijedten nézsz reám?

— Semmit, édesem; úgy látszik, a szentírás némely mondatai jutottak eszedbe, s azokat mondatd el, semmi egyebet.

— Csakugyan semmi egyebet? — kérdé az orvos, görcsösen szorítva Eliz kezét forró homlokához, s mintegy szétszórt gondolatait rendezvén. — Eliz! — folytató nyugodtabb hangon, — Eliz! — folytató nyugodtabb hangon, — hallgass reám! Azt hiszem ugyan,

hogy fejfájásom és lázas állapotom csak a munka és fáradtság következménye; de mégis meglehet, hogy a himlő-láz előjelei azok. Ha ez utóbbi volna: meg kell ígérem, hogy ápolásomat pusztán Izottra bízod, és senki másat a szobába be nem bocsátasz; magad sem közelítesz hozzám. Igérd meg!

— Azt nem ígérek. Hogy kívánhatsz tőlem ilyet! — válaszolá Eliz sértődötten. — Nem vetné-e meg minden nőt, ki ily ígéretet tenni képes volna?

— Igérd meg! — ismétlé Fülöp; — ha visszautasítod kérelmemet, engem újra lázba ejtesz, beteggé, örültél téssz. Nem tudod, mit mivelsz! Az égre kérlek: ígérd meg!

Eliz azon határozott meggyőződésben, hogy férje ismét lázas állapotban beszél, megadta a kért ígéretet; bizva benne, hogy nem követ el nagy bűnt, ha ily körülmények közt olyat ígér, a mit nem szándékozik megtartani.

— De reményelem, hogy holnap már jobban leszel, — mondá a lehető legnagyobb gyengédséggel. — Izott azt hiszi, hogy csak az utóbbi napok túlságos fáradalmi meríték ki erődet.

— Én is azt hiszem, — válaszolt Fülöp, és nejkének kezét szorítván, nemsokára új álomba merült, mely kevésbé volt nyugtalan, mint az előbbi, noha most is folyton nyögött és hánykódott. — Minden ijedt felrezenésnél első kérdése volt:

— Mit mondtam?

Reggel felé csendesebb lett, és Eliz örömmel vette észre, hogy homloka és kezei már nem oly forrók, s arca mindinkább kezdi visszanyerni rendez alakját. Az ablakhoz lopózott, s a függönyök mögé vonulva nézte a kelő hajnalt; homlokát a hideg üveghez nyomta s gondolatai Izott szavaival foglalkoztak. Szerette hinni, hogy férje rejtélyes szavai és teteteinek indoka holmi régi adósság, vagy könnyelmű botlásban rejlik. Ez fog mindent megfejtani, gondola. Szórákózsága, gyanuskódó természeté, azon féltékeny ellenőrzés, melylyel kíséri mindazt, a mit neje lát, vagy hall: mind megfejthetővé érthetővé válik, ha kiséli, hogy titkot rejteget. Igérek meg, hogy foga majd férjének teljes bizalmát megnyerni, s mint fogja ezért visszonzásul azon szívből jövő biztositást nyújtani: hogy sem kicsapongás, sem könnyelműség vagy botlás nem csökkentheti férje iránti szerelmét és becsülését.

— Ha egészséges lesz, — gondola magában, — meg fogom kérdezni: mi titkot rejteget, s ha megmondja, akkor minden jóra fordul.

Ily gondolatokba merült Eliz, míg a szobában férje nyugtalanul hánykolódott és nyögött lázas álmában; míg a szobán kívül a piros ég homályosan tükröződött vissza a Pap-tava piszkos fekete vizében.

IV. Fejezet.

Denbigh Fülöp betegsége csakugyan nem volt veszélyes. Nehány napi zavartalan nyugalom teljesen helyre hozta őt. — Eliznek folyton emlékeztetésben volt az elhatározás, melyet a vén Izottal való párbeszéd szült, de nehéz volt oly alkalmas pillanatot találni, melyben a szándékot sikeresen teljesíteni lehetett volna. — Minduntalan tett kisebb megjegyzéseket, melyeknek czélja az volt, hogy azon nagy kérdésre vezessenek: „Mi bánt? — de mindannyiszor elveszté bátorságát a megjegyzések folytatására.

Egy este, midőn együtt ültek, Fülöp hirtelen azon kérdést intézte nejkéhez, olvasta-e Southey „Mindent a szerelemért” című köl-

teményét, s midőn ez tagadólag válaszolt: megkérte, hogy olvassa el.

Midőn Eliz befejezte az olvasást, azt kérdé tőle, hogy tetszett neki?

— Igen szép, — mondá Eliz, — de kissé valószínűtlennek tartom.

— Hogyan! s te azt hiszed, hogy napjainkban már nem jár közöttünk a gonosz szellem, lesve, hogy kit kerítsen hatalmába?

— Nem úgy értem. De nem hiszem, hogy Cyra élete oly boldog és kellemes lehetett volna ily borzasztó jellemű férj mellett.

— Igen, de ha:

Ez összevázott és boldogtalan férj
Oly szenvedélyesen s ószintén
Szerette őt, a mily nagy áron
Szerette meg . . . . .

Nem változtat-e ez a dolgon, ha még oly gonosz ember volt is?

— Nem mondom, hogy neje nem szeretette őt. De azt hiszem, mennél inkább vonzódt hozzám: annál inkább kelle éreznie azon roppant mélységet, mely közöttük létezett. — Oh mily szomorú, szívrepestő és történet, és mennyire örülök, hogy valósággal soha sem történt meg.

— Az csakugyan örvendetes, — mondá Fülöp, mire rövid szünet következett, melyet Eliz szakított félbe következő szavakkal:

— Ha mást nem veszünk is tekintetbe, a költemény hősnőjének okvetlenül észre kellett venni, hogy férjét valami bántja, hogy férjének egész lényében van valami, mit ő nem tud érteni, a mi előtte rejtély; és ez elég arra, hogy szerencsétlen legyen. Nincs igazam?

Itt Eliz megállott és érezve, hogy a nagy kérdés küszöbéig jutott, mellán nézett maga elé, úgy hogy Fülöp szokott gyanuskódó modorában kérdé:

— Min gondolkozol?

Eliz elhagyta helyét és férje mellé térdelt. Fehér karjával átölelte annak nyakát, s fejét mellére rejté úgy, hogy férje ne láthassa arczát. — Azon gondolkoztam — mondá dobogó szívvel, — hogy mennyire elszomorodna én, ha te valamit el tudnál titkolni előttem, a mi bánt, vagy zavar téged! Bármi legyen is az, úgy szeretném tudni, s úgy szeretném megosztani veled bánatodat!

Ezzel Eliz befejezte kis monológját, meglepetve, hogy férje nem szakítá félbe. Az nem felelt, sőt meg sem mozdult, míg Eliz fel nem pillantott, félve, hogy megharagította férjét. De Fülöp arczán nem ilt harag, csak tekintete volt kissé zavart és aggodalmas. Egész felelete abból állott:

— Ugyan honnan tudnád annak ily képzelődések agyában, édesem?

— Nekem néha úgy rémlett, Fülöp, midőn szemed zavartan és szórakozottan függesztéd reám, mintha valami bántana, a nélkül, hogy csak sejténem is: mi lehet az. Talán olyan, a mit nem akarsz nekem megmondani. Már oly régen akartalak kérni, hogy bizál bennem, s hogy mondd el, ha valami bánt. Én mindent eltitkoltam; szívesen, örömmel hallok bármit is, ha csak azt érzem, hogy teljes bizalmadat bírom.

Fülöp átkarolta nejét és végig simította hosszú, szép haját:

— Szegény gyermek! — mondá mély, bánatos sohaggal.

— Fülöp, — mondá Eliz, visszatérve a kérésre, — ha valamit rejtegetsz, a mi bántja lelked: mondd el azt nekem. Bármi legyen is: nem fogom megbánni!

— Nem fogod megbánni? Nagyon hirtelenül kimondott ígéret ez édesem! Hátha azt találnám neked mondani, hogy eladtam magam a pokolnak, mint Elcémon, a te üdvösdét?

Deubighné e szavakra, sértődötten, hogy

mint egy kíváncsi kis leányt tréfával utasítják el, minden méltóságát összeszedve monda: — Ne nevens ki, kérlek Fülöp, Vén cseléded emlité először e tárgyat, s ő ébreszté fel bennem is e gondolatokat. Azt képzeli, hogy valami rossz hírt hallottál, vagy valami kellemetlen baj ért házasságunk előestéjén. — Hova mégy, Fülöp? Mi baj van?

— Csengetnek — felelt Fülöp, már az ajtóban.

Nehány pillanatig kint maradt az orvos, de csakhamar visszajött.

— Csaklótam, — mondá, — senki sincs. Folytasd Eliz, nagyon kíváncsi vagyok. Nem tudtam, hogy Izott oly nagy érdekkel és figyelemmel kíséri minden lépemet. Hát mit hallottam, vagy tettem én az esküvő előtti napon?

— Az előtte való éjjel; de én nem helyezek rá nagy fontosságot — csak azt hiszem, jobb ha elmondom neked, hogy kiszidhasd a vén Izottot pletykálkodásért, — mondá Eliz, és elbeszélte mind azt, a mit neki Izott mondtott, s hogy ez azt hiszi, miszerint Fülöp valami aggodalmat, vagy kellemetlen titkot rejteget neje előtt.

— És te tudod, Fülöp, — végzé beszédét, — hogy ez nekem nagyon fájua. Bármi legyen is e titok, nem fog aggasztani, ha megmondod.

— Mit szólnál Eliz, ha megtudná, hogy én jobban szeretlek téged, mint istent, az eget és saját üdvösségemet?

Eliz ijedten pillantott fel. Férje egy pillanatig ez ijedt arczot szemlélte, s aztán kacagásban tört ki.

— Mily kár — mondá nevetve, — hogy ez ünnepélyes nyitány kárba ment. Nem tudtátok eddig édesem sem te, sem az öreg Izott, hogy az orvos gyakran kap táviratot váratlan órában, s hogy gyakran néz és beszél szórakozottan, ha halmozott teendőit testét, lelkét kifárasztották, a nélkül, hogy valami borzasztó titkot rejtegetne?

— Távirat! — felelé Eliz halkán, mint-ha e gondolatot mérlegelné, — csakugyan az volt? Tehát távirat küldöncz volt. Oh te együgyűnek tarthatsz engem Fülöp, hogy oly kíváncsi voltam egy küldöncz kiletét megtudhatni!

Fülöp elmosolyodott neje szavaival, s aztán egy szekrényhez ment, melyben irományait szokta őrizni, s abból előhozta egyikét azon vékony, kék-betűs kis okmányoknak, melyek oly gyakran dobogtatják meg szívünket. Egy távirat volt az Briswickből, mely Fülöpöt egy volt betegének egészségügyi állapotáról tudósította, s mely az esküvő előtti napon kelt.

Eliz szégyenkezve sítította le szemét. Férje nem tudta sokáig tűrni e szégyenkező, zavart tekintetet, s hozzá hajolva, megcsókolta homlokát.

— Holnap beszéllek Izottal — mondá. Az ily vén cseléd, kik az embert dajkálják és karjaikon hordozták, soha sem tudják megérteni, hogy az ember már elég idős arra, hogy a saját lábán járjon.

— De én reám nem haragszol?

— Réád? édes gyermekem! — mondá Fülöp gyengéd hangsúlyozással és mély sohaggal, újra leülve. — Szegény gyermek! azt reményelem, hogy boldogod teszek, és úgy látszik, hogy csak aggodalmat és nyugtalanságot kelték szívedben. Talán jobb lett volna reád nézve, ha soha sem látsz engem.

— Oh Fülöp! — te haragszol én reám, mert különben nem szólhatnál így. — Tudod, hogy én magamat a világ legboldogabb nőjének tartom.

— Végre is, — most már nöm vagy! — mondá az orvos hirtelen, — jobban és rosszabb hozzáam csatoltad sorsodat, édes gyerme-

kem, s most nyugodtan kell tűrnöd, bármilyen legyen is a jövő. — Igy, ülj ide mellem, édes Elizem, hadd támaszszam fejedmet válladra, mert ma igen bágyadt vagyok. Oh Eliz, nagyon, nagyon bágyadt vagyok.

(Folyt. köv.)

A sör.

Csak husz évvel ezelőtt, még ritkaság volt bortermő hazánkban a sör. A magyar ember nehezen szokta meg „e németek való italt.” De most már a legkisebb helységeiben is van sördő, s isszák derűre-borura az árpalevet, s a sörfőzés mindinkább nagyobb mérvet vesz.

A sör története sokkal messzebb időre nyúlik le, mint egyelőre vélnek. Az élelmes ember, oly helyeken, hol bort nem termelhetett, más ital által akarta szívét vidámitani. Általános hiedelem szerint a földmívelés első mesterei, az egyiptomiak találták volna föl a sört, már három-egy ezer esztendővel ezelőtt. S ez ősi módra készített sört isszák maiglan is Egyiptomban, csak hogy az európai sörhöz szokott ember undorral taszítja el magától ez egyiptomi, fohérs, süri és keseri italt. Pharaó katonáit hihetőség ily nedv lelkesíté. József és testvérei is bizonyosan ezrel éltek, s a tégláégető zsidók szomját is ezt olá el. Plinius említi, hogy Galliában, Spanyolországban, s általában egész Nyugat-Európában ismerték a gabona-bort, s a spanyolok szerinte oly jó sört tudtak készíteni, hogy az sokáig megtartotta erejét, s a mint megjegyzi „az emberi művészet annyira kedvezett a vétkes hajlamnak, hogy még azt is föltalálta, miképen teheti a vizet részegítő itallá, s keservesen panaszolkodik, hogy az emberek a gabonát rendeltetésével ellenkező czélra használják. Archilochus görög költő, ki Kr. e. 700 évvel élt, továbbá Sophocles, megemlékeznek az árpából készült borról.

Isidorus az ősi britonok itáláról emlékeztvén, ezt írja: „az árpát vizben puhítják meg, s kicsiráztatják, minok következőben erje szabadon fejlődhetik ki; ekkor összetörve megszáritják, aztán bizonyos mennyiségű vizet öntenek rá, mi megforrván, igen jó hevíto, erösítő szeszos itallá változik at.”

A sörfőzés csak újabb időben kezdett jelentékenyen emelkedni. Még 1805-ben csak két helyen lehetett Párisban jó sört kapni. Sokáig azon hitben voltak az emberek, hogy a sör elrontja a gyomrot, s gátolja az emésztést. De a sör legyőzte ellenfeleit, s ma már nemcsak Párisban, hanem még Pesten is ezerszámra vannak sördők, hol bámulatos mennyiségű sört fogyaszt el a bornemiszza vendégsereg.

K. T.

Egyveleg.

⊙ *(Indiai lapok írják.)* hogy az emberek nagy veszedelmére vannak a madras elnököség költségvetésének. A megrémült földmivészek odahagyják tanyáikat s a városokba menekülnék a roppantul elszaporodott szörnyetegek elől. A föld természetesen paragon marad; burján és dudva növi be egészen. Ezek a tigrisek főképen Kurnaul és Vizigapam iszungláiában (bozót, cserjés) vannak ijesztő mérvben elszaporodva. A madras kormányzó 35-ről 300 rupiára volt kénytelen fölemelni azon díjt, melyet a vadászoknak minden megölt tigrisért kifizetnek.

⊙ *(Farsangi tréfa.)* Caen-ben, Franciaország egyik városában az idén arra a tréfiis öletre jötték, hogy azon felezicizomázott farsangi ökör szerepét minden hushagyó-kedden az utczákban meg szoktak huzrozni, egy ember által játsszassák el. De az ember is volt ám a talpán! 290 font nehéz, kilencz láb kerületű, valóságos hordó két karón! Ez ember hajdan prémkereskedő volt és 100 frankért vállálta magára azt a furcsa szerepet, hogy Caen utcáin végig hordoztassa magát, de csak azzal a feltétellel, hogy a város legsoványabb polgára, egy megtestesült oncováz, a körjárat alkalmával a nézők között gyűjtést rendezzen. E különös módon valami 200 frank gyűlt össze.

„Mit fogsz már most ezzel a nagy kínoscsel cselekedni?” kérdé a kövéré a sovány. — „Jöjj velem s majd meglátod!” — Egy nyomorult pinczébe vezette őt, hol egy szegény anya gyermekeivel egy kőmíves legény ágya mellett sirt, ki egy épületről leesvén, egyik lábát kitörte. A jó lelkű vastag ember a gyűjtött pénzt azzal a 100 frankkal együtt, melyet a komédiáért kapott a beteg ágyára dobta, a nőnek kezét nyújtá, a gyermeke-

(Lónyay M. pénzügyminisztert) Beregmegyében f. hó 24-én közel 1200 szavazattöbbséggel képviselővé választott.

(Goróv) hírszerint Erdélyben Erzsébetvárosban választották meg képviselővé. (A Radeczky felrobbanásához.) Az „Antea“ nevű hajó kapitánya, ki a szerencsétlen hajó elmerülése után még életben maradtak közül többeket megmenthetett volna, a mit tenni elmulasztott, a jury által egy évre megfosztatott hajóparancsnoki jogától.

(Az Almay-féle ház) az ugynevezett Wurmudvart hírszerint a földmívelési, ipar- és kereskedelmi misztérium számára szándékoznak megvenni a kormány, sőt már az alkudozás is folya. Ezen, a Dorottya-utca és feldunatoron levő 4 emeletes háznak vételára 1.200.000 ft., melyből 900.000 ftot kellene részletenkint lefizetni, a 300.000 ft maradhatna a házon.

(Oszkár svéd herceg) febr. 19-én Stockholmban a király, a dán koronőrökös, Ágost herceg jelenlétében a zsufozásig megtelt királyi teremben értekezést tartott a lissai tengeri csatáról.

(Haldolász.) Maros-németi-gróf Gyulai Lajos, a nevezett grófi család reformatus ágának utolsó sarjadéka f. márcz. 19-én élté 69-ik évében tüdőszélhűdés következtében Pesten meghalt. Nővendéke volt n. Döbrentei Gábornak; s míg élt, mint buzgó, derék magyar hazafi a nemzeti irodalmat és műveltséget kegyellettelen pártolta. — Velis Kelemen szép tehetségű ifjú művész 24 éves korában folyó hó 12-én tüdősorvadásban Kolozvárt meghalt.

Megválasztott képviselők.

(Márczius 19—25.)

Jobboldaliak: Somssich Pál, Rudics József Bácsm. Zmeskál Zoltán Arvam. gr. Zichy Jenő, Klobusiczky Péter, Jonecsu Lázár Biharm. Mánium Aurél, Joannovics György, Grünzenstein Guszt., Wlad A. Krassóm. gr. Zichy Viet., Jankovich A. Mosonyi. Radvánszky K. Zolyom. Szuppan Zsigmond, Buzinkay Pál, Turcsányi Ede, Kuba J., Brogyáni V. Nyitram. Vitoly J. Trencsénm. Szikvics T., Térey P. Baranyam. Szeniczey Ö. Tolnani. Janicsári S., Ivackovics Gy., Róth L., Filep Lipót, Nedeczki I. Temes. Román Miron, Joannescu L. Aradm. Dr. Samassa J., Kaldrovics Antal, Várady János, Barsam. B. Splényi Béla Körmez. V. Kovách L., Hevesm. B. Perényi Zs., Szentpály J. Ugoosam. Stoll K., Boros P., gr. Degenfeld Béla, Szatmarm. Bay Ferencz, Beregm. b. Kemény G., Török D., Gy.-Fehérvár. Zeyk Károly, Hosszu J., Kolozsm. gr. Mikó Imre, dr. Szabó J., Kolozsvár. Gál Miklós, Zeyk József, Aranyosszék. Halassy Gy. Besztercebánya. Benedikty Albert V.-Hunyad Báró Eötvös József, Házmán Ferencz Buda. Gr. Teleki Dom., Nagy Samu, Marosszék. B. Kemény István, Barsay A., Alsó-Fehérm. Benkó J., Ujfalva. Geccz J., Csikszereda. Fabriczius K., Tháil I., Segesvár. Fillenbaum F., Bömches Gy., Szerdahely. Binder M., Lenhardt K., Szászváros. Stratimirovich Gy., N.-Becskerek. Szabó Imr., Sümegei F., Molnár P., Királyi Pál, Hertelendy K., Zalam. Bogdán V., Rónay L., Dániel P., Torontalm. Ihász R. Sopron v. Hoffmann P., Halmossy E., hg. Eszterházy P., Urményi Miksa Sopronm. Furka Bazil, Mihályi Péter Maramarom. Szöcs S. Vízakna. Fluger K., Lang G. Beszterce. Drotloff T., Simonics F. Ujegyház. Bartha Lajos Felső-Fehérm. Wodianer Béla Tornam. Érkövy A. Csanádm. Szepessy Gy., b. Vay Béla, Orosz M., Brezovay L., Fekete J. Borsodm. Szentiványi Károly, Dapsy V., Latinák R., Török S., Szontag P. Gömörm. gr. Vass Samu Dobokam. Lázár Dénes Csikszék. Kendeffy Árpád Hunyadm. Kerkapoly Károly államtitkár Kolos v. Ciotta. János Fiume. Berde

Mózes Háromszék. Boér Ján. Udvarhely. Lónyay Menyhért Beregm.

Baloldaliak: Fráter Imre, Szunyog Albert, Román Sándor Biharm. Mednyánszky Sándor, Klementisz Gábor, Mátyus Ariszt. Sárközy B., Horváth Sándor, Sréter Lajos, P. Szathmáry Károly Somogy. Kabós Imre Kraszvam. Máriaassy Béla, Nyáry Pál, Zlinszky Gy., Rákóczy János, gr. Ráday L. Pestm. Fejér Mikl., Széki Péter, Némoth Alb., Hevesm. Kendé Kanut, Vályi J., Domahidy F. Szatmarm. Dezső Szan., b. Simonyi L. Biharm. Latinovich V., Jankovics Gy., Gromon D., Kürthy István, Jámbor Pál, Pilszanovics I., Paulini Tóth V., Bácsm. Vajda János, Dietrich I., Henszmann L., Kossuth Ferencz Baranyam. Perczel I., Szluha B., Tolnam. Somossy L., Molnár E. Szabolcsm. Moosonyi Gy. Temes. Sipos Orbán Jászberény. Ercesey Lajos H.-Büszörmény. Gál Endre, Tassy Miklós, Nagy Károly, Kerkapolyi Mór Zalamegy. Borlea, Hodosiú Zarándmegye. Grujeszku, Prikk, Babes V., Miletics Szvetozár Torontalm. Csernatonyi Laj., Vidacs János, Jókai Mór Pest v. Dobsa Lajos Makó v. Kún Ján., Moosáry L. Miskolca v. Szaplonczay J., Várady Gáb. Maramarom. Varga Károly, Mukics E. Szabadka. Deáky Lajos Zilah. Prónay Józ. Borsodm. Hevesy Bert. Gömörm. Koos Józ. Tornam. Varró Samu, Ivánka Imre Jászkukság. Ivánka Imre Csongrádm. Hajdu Ign. Kisujszállás. Majoros I. Zenta. Hrabás M. Ökörmező (Maramaros). Tury Gergely Háromszék.

Az eddig megválasztott 362 képviselő közül 210 tartozik a Deák-párthoz, 152 a baloldalhoz. (Ez utóbbi számból 40—45 szélső-baloldali.)

Szerkesztői mandanivaló.

— Varanno. Sk. I. Ön azt mondja beküldött két verséről: „egyik rövid, de nem a legjobb; a másik hosszabb, de nem a legrosszabb.“ Mi nem tudunk a kettő közt különbséget tenni. Ha ez sem a legrosszabb, vajon milyenek lehetnek a még rosszabbak?

— Cs. K. Ajánlatát nem fogadjuk el. Leveléből következtetve, alig várhatunk ontól közölhető műveket; annál kevésbé kötelezhetjük magunkat előre azok rendes közlésére.

— Nyiregyháza. B. A. Most sem érett a közölhetésre. Hagyjon egy kis szünetet magának; a mohóság mitsem használ. S huzamos idő múlva küldjön ismét valamit. Talán szerencsésőbbek lesznek.

— Kolozsvár. Sz. K. Minden rendén van. Üdvözlünk.

— Ugoosa. G. K. A tudósítást közzöltük s hasonlót máskor is szívesen vesszünk. A P. U. megrendeltek kegyed számára.

Folyó évi márczius hó végével az évnegyed első felét lejárva, április 1-től új előfizetésre hívjuk fel a t. cz. olvasó közönséget.

Előfizetési feltételek:

A VASÁRNAPI UJSÁG és Politikai Ujdonságokra együtt véve:

Évnegyedre (ápr.—jun.) . . . . . 2 ft. 50 kr. Félévre (ápr.—sept.) . . . . . 5 „ „ Három negyedre (ápr.—decz.) . . . . . 7 „ 50 „

A Vasárnapi Ujságra külön:

Évnegyedre (ápr.—jun.) . . . . . 1 ft. 50 kr.

A Politikai Ujdonságokra külön:

Évnegyedre (ápr.—jun.) . . . . . 1 ft. 25 kr.

A lapok folytatások küldhetése tekintetéből az előfizetések mielőbbi megtétele tisztelettel kériük.

A pénzes levelek csak bérmentésivel fogadhatók el.

A Vasárn. Ujság és Polit. Ujdonságok kiadó-hivatala.

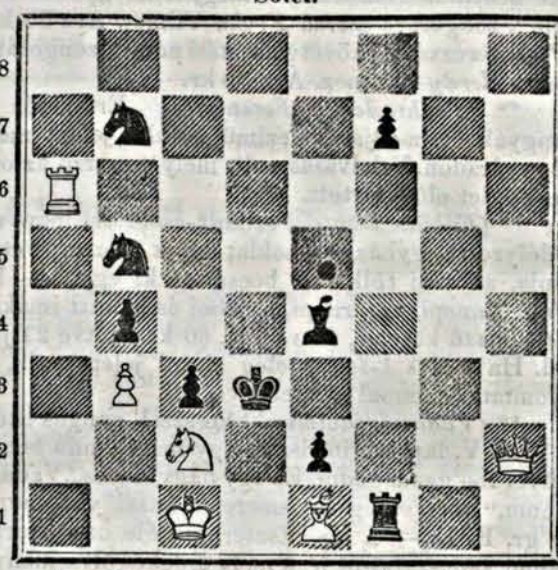
(Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.)

Nemzeti színház.

Péntek, márcz. 19. „Sötét nemes.“ Vig. 5 felv. Irta Damas S. Szombat, márcz. 20. „A boldogság első napja.“ Vig-opera 3 felv. Zenéjét szerze Auher. Vasárnap, a színház az ünnep miatt zárva volt. Hétfő, márcz. 22. „Faust.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerze Gounod. Kedd, a színház zárva volt. Szerda, márcz. 24. „Dinorak“ Vig-opera 3 felv. Zenéjét szerze Meyerbeer. Márcz. 25—29-ig bezárólag a színház zárva van.

SAKKJÁTÉK.

487-dik sz. f. — Sahlberg R.-tól (Stockholmban.) Sötét.

Világos.

Világos indul s a 4-dik lépésre mattot mond.

A 482-dik számú feladvány megfejtése.

(Gold Samultól, Világos.)

Világos. Sötét. Világos. Sötét. 1. Vg2-g4 He3-f5 1. . . . . He3-g4: 2. Vg4-c4:† d5-c4: 2. Ff3-d1 tetszés sz. 3. Ff3-c6 matt. 3. a2-a4 matt.

Helyesen fejték meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcon: Czanthe József. — Karczagán: Kacsó Lajos. — Londonban: Gorgias Viktor. — Celstán: Glesinger Zsigmond. — Pétecsen: Rádi György. — A pesti sakk-kör.

Nyilt tér. *)

— (Benedek Aladár) mint szerkesztő és kiadó-tulajdonos ápril 1-jétől kezdve új előfizetést hirdet „Ujvilág“ című szépirodalmi, társadalmi, ismeretterjesztő és kritikai lapjára.

Az előfizetők az év közepén művészi értékű szép műlapot kapnak 40 kr csonomalgási díjért, és minden félévben egy zongoraművet díjtalanul. A hölgyek minden 2-ik szám mellett egy dívat-képet, himnb- és horgoló-mintát, ruhazabásvrajzot stb.

Előfizetési ára egy negyed évre (ápr.—jun.) 2 ft. Divatrésszel 2 ft 60 kr. Félévre 4 ft; divatrésszel 5 ft. Deczember végoig 5 ft 70 kr; divatrésszel 7 ft 20 kr.

Az előfizetések Benedek Aladárhoz Pestre küldendők.

— (Peterlongo János) tiroli fegyvergyárában Innsbruckban több ezer darab terezerol, közönséges fegyver van kész, nagykereskedők, fegyverművesek és fegyverkereskedők számára. Ezenkívül több száz hátultöltő Lefauchaux fegyver és czéllövő fegyver vadászok és czéllövők számára. — Közvetlen megkeresésekre a gyártulajdonos a legszívesebben felel.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtótörvények irányában vállal felelősséget a Szerk.

TARTALOM.

Adalékok a Martinovics-pörhöz. — (Szetanovics Károly arckép). — Husvét looolás (képpel). — A csolnak-orru (képpel). — A Radeczky-fregatt szétrobbanása (képpel). — A Pap tava (folyt.). — A sör. — Egyveleg. — Tarhaz: A képviselőválasztás Pesten. — A bukovesti magyar iparos egyeslet. — Irodalom és művészet. — Közlekedés. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Mi újság? — Megválasztott képviselők. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mandanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt tér. — Heti-naptár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

KONRAD KÁROLY és TÁRSA vonalozó-intézet és üzletkönyvek gyára. Raktár és rendelési iroda DÁVID KÁROLY-nál Pesten, hatvani-utca 6-dik szám alatt, ajánlja raktárát mindennemű kereskedelmi és gazdasági könyvekről ugy mint azoknak elkészítését minta szerint.

Kir. szab. mangorlókat és ruha-facsaró-gépeket, ajánl Lotza és Társai Pesten, váci-töltés 403. sz. Képes árjegyzékkel ingyen szolgáltatnak.

Az angol eredeti kiadásból már 200 ezer példány kelt el és eddigél 8 nyelvre van fordítva. A szerző saját kiadásában megjelent és Pesten az EGGENBERGER-féle könyvkereskedésben, valamint minden más könyvtárban is kapható: A nemzőképesseg és időelőltti csökkenésének okai valamint oktatások annak tökéletes visszaállítására. Irta CURTIS J. L., gyakorló orvos Londonban.

Tavaszi árjegyzék Türsch F.-től váci-utca 19-dik szám a „nagy Kristóf“ mellett Pesten. Kész öltözékek és menyasszonyi ruhák. A derék mérték szerint készítjük, az alj mindig a legutolsó párisi divat után.

HETI-NAPTÁR. Table with columns for Hónap-és hetinap, Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap (hossza, kel, nyug.), Hold (hossza, kel, nyug.).

KERTÉSZ és EISERT Pesten, Dorottya-utca 2. szám a „magyar király“ című szállodával szemközt. Tavasz legyezők. Lovagló szerek. Napernyők. Rugany labdák és ballonok. Virágkosár-asztalok. Kerti gyertya-fartók. Séta-botok.

Heckenast Gusztav kiadásában megjelent s kiadó-hivatalban (Pest, egyetem-utca 4. sz.) valamint minden könyvkereskedésben kaphatók: Honvédtud. Szerkesztik Kunsági és Potemkin. (8-rét 174, 173 lap), 2 kötet, szines borítékban, füzve . . . . . 2 ft. Jósika Miklós. A rom titkai. Regény. Második kiadás. (8-rét 417 lap), 2 kötet, füzve . . . . . 1 ft. Tótvölgyi Titusz. Az anyák büne. Regény. (Kis 8-rét 276, 313, 264, 225 lap), 4 kötet, füzve . . . . . 3 ft.

Keresztelő-készletek
minden színben
14, - 18, - 25, - 50 forintig.
Tirsch F.-nél
Pesten, váci-utca 19-dik szám.
Gyermek vászonemlék
minden áron. 463 1-3)

Friss VETŐMAGVAK,
ugymint:
Lóhere, valdói francia és magyar luczerna.
Lóhere, stajer vörös.
Rethi here, fehér hollandi.
Vadóc (Reigras), angol, francia, olasz, belgijai.
Réthi esbether (Spörgel).
Baltacim (Espacezzo).
Czukor- és takarmány-céklarépa.
Tarló-repa.
Bákköny, mohar, nyári és őszi-repeze.
Tavaszi-buza és rozsa.
Pohanka. 417 (5-18)
Mezei komacsin (Timotheusgras).
Burnótfü (Pimpinella).
Akáczfa-magvak.
És más magfajok.
Olaj-pogácsa.
Szappangyökér, vagdalt és őrölt.
Gabona-zsajok és gyékények.
Gép-olaj, legjobb minőségű.
Disznósír, Szalonna és haj.
Angol patent-koesi- és gepkenes.
Fekete labtöld virágokhoz.
Jó minőségben és jutányos áron kaphatók:
Halbauer G. János,
kereskedésben Pesten.
Raktár és irodája saját házában
Terézváros, Rombach-utca 7. szám a.

Heckenast Gusztáv könyvkiadóhivatalában Pesten, (egyetem-utca 4-ik szám) megjelentek és minden hiteles könyvárusnál kaphatók:
Gróf Cziráky Antal.
A magyar közjog alapvonalai.
Szerző nyomán írta
Hegedüs Lajos.
Második bővített kiadás. 1869. (8-rét. 400 lap.) Füzve 2 forint.

Diszes
husvétii tojások
legújabb
fecskendő, bokréták, pisztolyok, gyűrűk és tojások
dus választékát,
10 krtól kezdve 20 ftig,
ajánlják
Kertész és Eisert
Pesten,
Dorottya-utca
2-ik szám.
477 (2-2)

A leghíresebb s kizár. szabadalmazott
Oxford-eszencia
meggyógyít azon pillanatban minden makacs fogfájdalmat. Hathatósága a leggyorsabb s legsikeresebb.
Egy üvege ára 50 kr.
Raktárak, Bécs s az ország minden nagyobb gyógyszerártaiban léteznek.
Nagybani megrendeléseket elfogad
Zulin G. cs. kir. szabadalom tulajdonos
Triestben.
Főraktár Pest s a vidékre névze:
Török József gyógyszerésznél király-utca 7-dik szám alatt. 484 (1-6)

Régi pénzeket
és mindennemű régiséget, drágakövet, lovagló és nyeregzsámokot lótakarókkal együtt, arany, ezüst és drágakövekkel kirakva; továbbá gyöngyöt, színeskővet, aranyat, ezüstöt, ásványokat vesz és cserél a legmagas áron.
Régiségek és természetiek irodója,
Pesten, Dorottya-utca s Lloyd épületben, 14. sz. a.,
hol egy nagy választéku raktár mindeknemű régiségek, régi penzek, gompok, óvek és mentek-ötökből a legelőssé áron, ugy-szintén egy nagy raktár ásványok, lep-kék, bogarak, madárbőrök, tojások, szemüvegek is található. 473 (2-4)

Lácay Szabó Károly ur kova-malomkö-gyára Sáros-Patakon, melynek készítményei a Londoni világiállításon jutalom-érmét nyertek, átment egy részvény-társulat birtokába

Sáros-pataki kovamalomkö-gyári egyesület

czime alatt:
Már Lácay Szabó Károly ur kezelése alatt évről-évre annyira fokozódott kelendősége ezen francia modorban készített malomköveknek, hogy azok, a kik malomkö-szükségletüket ezen gyárból fedezték, újabb megrendeléseknél mindig ugyan-azon minőségű köveket kívántak, a melyeneket már előbb nyertek, mely körülmény azok kitűnő voltáról és hasznavehetőségéről a legkétségtelenebb bizonyítványt nyújtja.
A részvény-társaság, mely Lácay Szabó Károly urat a gyár további vezetésével is megbizta, — különösen oda fog törekedni, hogy a legkelendőbb átmérőjű kövekből mindig néhány pár a gyárban készletben legyen, hogy a beérkező megrendelések azonnal teljesíthessenek.
A kövek kétféle minőségűek, minélfogva két osztályra osztatnak.
Az I-ső osztályu sáros-pataki kövek keményebb fajuk lévén, nagy előnnyel használhatnak gőz- és mőmalmokban s fűtő- és szűrésre; már első fellépésüknél a francia kova-malomkövekkel versenyre keltek és ezek roppant árát tetemesen leszállították, és a mellett, hogy a francia kövekkel egy sorba helyezhetők, sőt ezeket némely tekintetben, különösen tartósságra nézve, felülmúlják, ezeknél tetemesen olcsóbbak is.
A II-ik osztályu sáros-pataki kövek különösen a száraz és sima vagy parasztos őrlésre valók, és mindennemű gőz- és mőmalmoknál, vizi, szél és szárazmalmoknál alkalmasak. Ezen különös szépségű rejtis kovafaj egyedül csak a sáros-pataki határban jön elő és az abból készült malomkövek mindennemű gabonafajok őrlésére kitűnők és győzősek. — Főelőnyük pedig, a mi a legnagyobb ritkaság az, hogy rozsa őrlésre párjuk nincsen; — végre a szesz és pálinka gyárakban a kukorica őrlésre igen keresettek.

A legkelendőbb malomkövek ára helyben Sáros-Patakon, páranként osztrák értékben.

I-ső osztályuakból:							
Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	160 ft.	170 ft.	180 ft.	190 ft.	200 ft.	210 ft.	220 ft.
II-ik osztályuakból:							
Átméret:	36"	38"	40"	42"	44"	46"	48"
Ár:	120 ft.	130 ft.	140 ft.	150 ft.	160 ft.	170 ft.	180 ft.

A felső könek rendes magassága 12", az aljköé 10", ezenfelül minden hüvelyk 2 ft. 70 krral számítatik; alacsonyabbág tekintetbe nem vétetik.
A megrendelések minden pár köre 50 forint előpénz beküldése mellett, még pedig néhány héttel előbb, mintsem a kövek szükségeltetnek, történnék, egyuttal pontosan meghatározandó a kő nagysága, a lyuk bősége, valamint az irány, vajjon jobbra vagy balra léssen forgásuk, végre miféle malomra és őrlés nemére szükségeltetik és melyik osztálybeli legyen a kő.
A megrendelések vagy Pesten Gubitz és Roth uraknál, Széchenyi-utca 3-dik szám alatt, vagy Sáros-Patakon „A sáros-pataki kova-malomkö-gyári egyesület” czime alatt levél útján történhetnek. — A kövek csak készpénz fizetés vagy utánvét mellett küldetnek el a kikötött időben. — Pest, 1869. márczius havában.

Az igazgatóság.

Pest, április 4-én 1869.

Előzetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.
Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyszer hasábotott petit sor vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Beesben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 krajczár.

II. Rákóczi Ferencz születési háza.

Sátoralja-Ujhelytől keletnek félóránnyira, a Bodrog partján fekszik az alig 700 lakost számláló Borsi, zemplénmegyei kisdud falu, a történelem és nemzeti kegyelet előtt örök-re nevezetes, mint nagy szabadsághősünk, II. Rákóczi Ferencz fejedelem születési helye; bár a nagy fejedelem tulajdonkép nem a faluban magában, hanem a rajta kívül eső várkastélyban született. A helység közepén álló goth stílyú templom mellett keskeny ösvény vezet ki a faluból. Kis patak csöndesen hömpölyög a Bodrog felé, s rajta gyöng-e fahíd vezet keresztül, mellette egy om-ladozó agg-sáncz begyepesedett nyomai föl-ismerhetők. A hídról a szemben le-vő erdőre tekintve, annak sűrűjéből az ódon várkastély rongált falai tűnnek szemünkbe. Ott született Zri-nyi Ilona fia, első férjétől I. Rákóczi Ferencztől, Ferencz. Önkénytelen vágy gyorsítja lépteinket a kastély felé. A délre néző főkapu-hoz érve, at-tól zöld rep-kénynyel be-futott setét lépcsőzet víz az első emelet tágas tornáczára, melyből jobbra és balra két ajtó nyílik az épület két felére. A jobbra menő ajtón át tágas terembe jutunk. Itt született Rákóczi.

ban óriási ó modoru kandalló van, melyről a monda azt tartja, hogy ünnepélyeken vagy más nagyobb alkalmakkal ökröket sütöttek benne.
Az egész épület, bár rozszant, de még lak-ható állapotban volt s a nemzeti kegyelet, mint a vajdahunyadi várat, ezt is könnyen megújíthatná. A jobb szárnyon, a már emli-tett nagy tereméből még három szoba nyílik egymásba. A balszárnyat számos terem hosz-szu sora képezi, melyeket hihetőleg katonai laktanyául használtak a nemzeti harcok korában. Az épület végén pedig goth mó-

kedni; de e termék, az alaguttal együtt ma már be vannak omolva.
A kastélyban most egy gazdatiszt lakik; a melléképületek is istállókul s egyéb gaz-dasági czélokra használtatnak.
A kastélyt százados fák környezik. A nagy cser-erdő, mely alatta kezdődik, csönde-sen terül el s mély viszhangot ad a nyájak kolompjának, melyeket békés juhászok le-geltetnek kővér fűvén. A háttérben a sátor-aljajuhelyi hegység, a költő által megénekelt „csürkös sátorhegyek” kék homloka tűne-dezik. A természet is mindent megtett, hogy regé-nyessé varáz-solja e kas-tély környe-zetét.
Rajzunk művészi-leg fogja föl s tünteti elénk az érdekes látképét. De ki tagadhat-ná, hogy ily tájképek ér-dekességét nem a fekvés regényessége s a természet egyéb szépsé-gei kölcsön-zik; fektüd-nék bár az ország legsi-vatagabb vi-dékén, a ma-gyar ember lelkében mindig lelke-sítő és egy-szersmind elszomorító emlékek kel-nek föl Rák-óczi szüle-tési helyének láttára. — A régi várkastély újabb időkben előbb a gróf Almássyak, majd a báró Vay-család birtokába jutott. Tulaj-donosai kegyeletben tartják a hozzá kötött nemzeti emlékekért.

II. Rákóczi Ferencz születési háza Borsiban. — (Greguss J. eredeti rajza.)

doru egyház állt, ma már romokban s csak a fennmaradt diszes faragványok mutatják, mi volt egykor.
A földszint alatt, földalatti boltozatos termék sora volt, melyekből szintén földalatti uton a sáros-pataki várral lehetett közle-

terem falain a vörösbarna festék még ismerhetőleg megtartotta régi színét. A fal-

